

Тақриз

ба автореферати диссертатсияи Акмалова Малоҳат Абдуллоевна дар мавзуи «Ҳамкориҳои оила, муассисаи таълимӣ ва ҷомеаи муосир оид ба роҳнамоии касбии наврасону ҷавонон», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.05 – Назария, методика ва ташкили фаъолияти фарҳангӣ-иҷтимоӣ (13.00.05.03 – Педагогикаи иҷтимоӣ ва худшиносӣ) пешниҳод шудааст

Муносибати касбмуайянкунӣ ҳамеша ба шахсият нигаронида шуда, қисми таркибии рушди ҷамъонибаи ӯро ташкил мекунад. Ин ҷараён дар наврасон ҳаваси касбомӯзиро бедор карда, аз ҷиҳати рӯҳӣ ва ахлоқӣ ба интихоби касб омода шудани онҳоро тақозо менамояд. Касбмуайянкунӣ ба яке аз механизмҳои мутаносиб тақсимкунӣ ва оқилона истифодабарии манбаъҳои меҳнат, сазовор пурра кардани сафи коргару деҳқон хизмат мекунад. Аммо касбу ҳунаромӯзӣ иродаи матинро талаб менамояд. Тағйироти мусбате, ки дар давраи муосир руҳ медиҳанд, бешубҳа таҳияи равишҳои навро дар тарбияи шахсияти донишомӯз ва омода намудани ӯро ба интихоби касби оянда дар доираи масъалаҳои таҳқиқшаванда тақозо менамояд. Чунки марҳилаи муосири рушди ҷомеа рӯ ба сӯйи парадигмаҳои арзишманд овардааст.

Таъкид бо маврид аст, ки дар қисми диссертатсионии Акмалова Малоҳат Абдуллоевна вазъи ҳозира ва тамоюлҳои инкишофи ҳамкориҳои оила, муассисаи таълимӣ ва ҷомеаи муосир оид ба роҳнамоии касбии наврасону ҷавонон қоркард шудааст.

Аслан ҳамкориҳои оила, муассисаи таълимӣ ва ҷомеаи муосир раванди бисёрҷанба мебошад. Ба он муҳити табиӣ, муҳити ҳаёт ва силсиламаротиби арзишҳои ҷамъиятӣ таъсир мерасонанд: оила, мактаб, созмонҳои наврасон ва ҷавонон; фаъолияти рӯзмарра ва касбӣ, санъат ва васоити ахбори омма. Сохтори раванди тарбияро иртиботи мутақобилаи ҷузъҳои асосии он, аз ҷумла ҳадафҳо ва мундариҷа, методу усулҳо, инчунин дастовардҳо ташкил медиҳад.

Диссертант Акмалова М.А. дар қоркарди мавзӯи предмети таҳқиқоти онро густариши ҳамкориҳои оила, муассисаи таълимӣ ва ҷомеаи муосир оид ба роҳнамоии касбии наврасону ҷавонон маҳсуб дониста, дар қисми мазкур якҷанд вазифаҳои зерин гузоштааст. Аз ҷумла: аз ҷиҳати назариявӣ асоснок кардани имкониятҳои раванди фаъолиятҳои қорӣ дар шароитҳои нави иҷтимоӣ-иқтисодӣ барои ҷалби оила, муассисаи таълимӣ ва ҷомеаи муосир ба тарбияи тамоилҳои касбии

хонандагон; таҳияи тавсияҳои илмӣ-амалие, ки ба такмили самаранокии роҳнамоии касбии наврасону ҷавонон равона шудааст; ҳамаҷониба таҳқиқ кардани вижагиҳои шакл ва усулҳои таъсири педагогии оила ва муассисаи таълимӣ дар тарбияи роҳнамоиҳои касбии наврасону ҷавонон; ба роҳ мондани корҳои таҷрибавию озмоишӣ ва омӯзиши унсурҳои тарбияи самтҳои касбии роҳнамоии наврасону ҷавонон; муайян кардани роҳҳои педагогии самарабахши тарбия барои волидон ва омӯзгорон дар самти роҳнамоиҳои касбии наврасону ҷавонон.

Аҳмияти назариявии таҳқиқот. Аҳамияти назариявии таҳқиқот дар такмили назарияи педагогика ифода ёфта, аз навгонии илмӣ ва натиҷаҳои таҳқиқот бар меояд, ки нуқтаҳои зерин муаррифгари он аст: аз нуқтаи назари сохтори системавӣ роҳнамоии касбии хонандагон, моҳият ва хусусиятҳои ҳамкории оила, муассисаи таълимӣ ва ҷомеа оид ба роҳнамоии касбии наврасону ҷавонон тавсиф карда шуд; вазъи роҳнамоии касбии наврасону ҷавонон таҳлилу баррасӣ шуда, технологияи муосири роҳнамоии касбии наврасону ҷавонон зимни ҳамкории оила, муассисаи таълимӣ ва ҷомеа нишон дода шуд; шароитҳои педагогии самараноки ташкили роҳнамоии касбии хонандагон ва ҳамкории муассисаи таълимӣ, оила ва ҷомеа дар ин раванд аз ҷиҳати илмӣ асоснок гардиданд.

Аҳамияти амалии таҳқиқот дар он зоҳир гаштааст, ки ҷанбаҳои педагогии раванди роҳнамоии касбии хонандагон дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ муайян гардида, натиҷаҳои таҳқиқот ва тавсияҳои методии коркард ва манзургардида ҷиҳати роҳнамоии касбӣ ва касбинтиҳобкунии хонандагон истифода шуда метавонанд. Ҳамчунон, асосҳои назариявӣ методӣ ва тавсияҳоро оид ба ҷанбаҳои гуногуни ҳамкории муассисаи таълимӣ, оила ва ниҳодҳои ҷамъиятӣ ҷиҳати роҳнамоии касбии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ метавон ба таври васеъ истифода бурд.

Дар боби якум "Дар боби якуми рисола - "**Масъалаҳои назариявӣ ва методологии роҳнамоии касбии наврасону ҷавонон**"-роҷеъ ба асосҳои илмию педагогии раванди ташкили тарбияи меҳнатии хонандагон ҳамчун самти асосии роҳнамоии касбӣ сухан рафта, моҳият ва хусусиятҳои ҳамкории оила, муассисаи таълимӣ ва ҷомеа дар ин раванд ва роҳҳои самарабахши имконпазири ташкили он, омӯзиш ва таҳлилу таълифоту таҳқиқоти илмӣ вобаста ба мавзӯ ба таври мушаххас мавриди таҳлилу баррасӣ қарор гирифтааст.

Аз нигоҳи муаллиф муҳимтарин корҳое, ки дар ин раванди тарбия бояд анҷом дода шаванд, эҳёи касбу ҳунарҳои мардумӣ, омӯхтан ва дониستاني касбҳои замони муосир, эҳтироми касбу ҳунар ва баланд бардоштани эътибори ҳунармандон; дастгирии майлу хоҳиши наврасону хонандагон дар интихоб ва омӯзиши касбу ҳунар; тарбияи ҳисси меҳнатдӯстӣ, меҳанпарастӣ, поквичдонӣ, наққорӣ зимни ҳамкориҳои педагогӣ миёни муассисаи таълимӣ, оила, ҷомеаи муосир, рафикону наздикон ва саъю кӯшиш баҳри афзун намудани ғановати маънавияю ахлоқӣ, арзишҳои миллию умумибашарӣ; ошно намудани ҷавонону наврасон ба фарҳанги миллати худ ва дигар халқҳои ҷаҳон; дар замири ҷавонону наврасон тарбия намудани ҳисси сарфаю сариштакорӣ ва мувофиқи мақсад истифода бурдани неъматҳои моддӣ; бедор намудани ҳисси масъулияти ҷавонону наврасон нисбати маърифати экологӣ, ҳаёти солим, ҳифзи муҳити зист ва иштироки фаъолонаи онҳо дар афзоиши сарватҳои моддӣ маънавий мебошанд.

Дар боби дуюми рисола корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ доир ба самтҳои асосии фаъолияти муштараки оила, муассисаи таълимӣ ва ҷомеаи оид ба роҳнамоии касбии наврасону ҷавонон дар бар гирифта, унсурҳои асосии таъсиррасони низоми тамоилҳои касбии хонандагон, ки сифатҳои арзишманди шахсияти онҳоро ифода мекунанд, муайян карда шуданд. Натиҷаҳои дар ҷараёни таҳқиқоти тӯлонӣ ба дастамада нишон медиҳанд, ки унсурҳои асосии сохторӣ, ки низоми тамоили касбиро ташкил медиҳанд, аз инҳо иборатанд: а) омӯзиши касб; б) таблиғоти касбӣ; в) машварати касбӣ; г) интихоби касб; д) мутобиқшавии касбӣ; е) омӯзиши шахсияти хонандагон бо мақсади тамоили касбӣ; з) тарбияи касбӣ; и) мутобиқшавии иҷтимоӣ-касбӣ.

Муаллиф ба он аст, ки агар ҳангоми кори муштараки оила ва муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ махсусиятҳои синнусолии хонандагон ба назар гирифта шаванд, ин ба рушди ҷисмонӣ, ва қобилияти қорӣ ва тоқатпазирии организми онҳо мусоидат мекунад. Қори ҷисмонӣ, ки навбат ба навбат бо дарсҳои омӯзишӣ мегузарад, ба инкишофи фикрии хонандагон таъсири хуб мерасонад, ҷараёни омӯзиши дарсҳоро осон мекунад, донишҳо, малакаву маҳоратро ташаккул дода, дар раванди фаъолияти меҳнатӣ тафаккури техникӣ, амалӣ, эҳтимолии хонандагон рушд мекунад, дар онҳо салоҳиятҳои боинтизомӣ, масъулиятшиносӣ, меҳнатдӯстӣ, интихоби дурусти касб, мутобиқат ба шароити меҳнатӣ ва фаъолияти дурӯдарози касбӣ-меҳнатӣ ташаккул меёбанд.

Мухтаво ва мундариҷаи асосии диссертатсия дар 9 мақолаҳои илмӣ, аз ҷумла 7 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшаванда, ки аз тарафи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати маориф ва илми ФР ба қайд гирифта шудааст, инъикос ёфтаанд.

Дар баробари дастовардҳои муҳими илмӣ автореферат аз камбудиву норасоӣҳо ӯрӣ нест. Аз ҷумла:

1. Дар боби дуюм натиҷаи кори анҷомдода пурратар кушода дода мешуд, ба манфиати кор мебуд.

2. Дар матни автореферат хатогиҳои услубӣ ва нуқсонҳои техникӣ, баъзе ҳолатҳои риоя нашудани қоидаҳои имлои забони тоҷикӣ ба назар мерасад.

Тавсияҳои пешниҳодшуда аҳамияти илмӣ таҳқиқотро кам намекунанд.

Дар умум рисолаи илмӣ Акмалова Малоҳат Абдуллоевна дар мавзӯи «Ҳамкории оила, муассисаи таълимӣ ва ҷомеаи муосир оид ба роҳнамоии касбии наврасону ҷавонон» ба талаботи Низомномаи намунавӣ оид ба Шурои диссертатсионӣ ва тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ, ки бо қарори ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, тахти №267 тасдиқ гардидаанд, пурра ҷавобгӯ буда, муаллифи он Акмалова Малоҳат Абдуллоевна сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ, аз рӯи ихтисоси 13.00.05 – Назария, методика ва ташкили фаъолияти фарҳангӣ-иҷтимоӣ (13.00.05.03 – Педагогикаи иҷтимоӣ ва худшиносӣ) мебошад.

Муқарриз:

Доктори илмҳои педагогӣ, профессор,
декани факултети филологияи руси
Донишгоҳи Миллии Тоҷикистон

Мухаметов Гапур
Бабаевич

14.02.2024

Суроға: 734000, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 17, тел: 904424116

Имзои Мухаметов Г.Б-ро тасдиқ мекунам

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Тавқиев Э.